

Politikai
röpiratok.

29.

Ballagi Géza

11.

Dr BALLAGI GÉZA.

Egy kis jelenet a mai kortesvilágból.

Hogy a politikai mozgalmak magasan járó hullámai közt, nekem nem fog sikerülhetni teljes neutrálitásomat fentartani, azt mind eleitől fogva sejtettem; de hogy nyílt, mondhatnám bátor föllépésem után valakinek eszébe jusson engem kétértelműséggel vádolni, azt teljességgel nem vártam.

Azonban kit, mint engem, élethivatása majd mindennap a nyilvánosság szinpadára szólít, annak mindig készen kell állania, hogy szavairól és tetteiről a nyilvánosság előtt számolni tudjon. Ily számadás célja a következő soroknak.

A „Századunk“ február 19-iki számában, következő czikk olvasható :

„Baranyából febr. 16-ról írják nekünk : önök tudni fogják, hogy megyénkben mily arányokat vettek az izgatások. A szélsőbal s nagy részben a balközép ügynökeiis legtöbnyire roszhírú emberek, kik a társaság jobb köreiből kitalozva, a legalsóbb nép vad fanatizálása által keresnek elégtételt és keresetet maguknak. Ezt tapasztalva, az értelmiség is szorosabban egyesült, az izgatásokkal szemben szállt s most úgy állunk, hogy az értelmiség nagy pártja s az ezzel szövetkeztek compact tömeget alkotva, az izgatók bármily vakandturásai minden komolyabb veszélynélküliek. Sajnálatos azonban, hogy vagy nem

ismerve a viszonyokat, vagy álhirek által tévutra vezetve, a szélsőbali izgatók oly neveket is hangoztatnak, melyeket legalább eddig nem voltunk szokva ez emberekkel együtt nevezni. Így nem tudom miként történik, hogy a dárdai kerületben Ballagi Mór ur nevében s aegise alatt látszik folyni a szélső izgatás, sőt egy Gareisz nevű egyéniség, ki kerületünk egy intelligens körében sem fordulhat meg, azzal izgat, hogy Ballagi urtól levelet mutat elő s egyáltalában úgy tünteti fel mint az ellenzék jelöltjét. — Miután olvastuk Ballagi Mór ur levelét a „Századunk“-ban, azt hisszük, hogy nem lehet Ballagi urat, mint az ellenzék képviselőjelöltjét tekinteni, s így a dologban valami tévedés, vagy rászedés történt. Ezért kérjük, e sorokat nyilvánosságra hozni.

(Ugy hozzuk nyilvánosságra a mint irva voltak. Ballagi Mór ur kérdéses levelében oda nyilatkozik, hogy nem oszthatja sem a jobb, sem a baloldal eljárását, s így magunk sem értjük, mint tekinthetik a baloldal jelöltjének. Külömben Ballagi ur azt is kijelenté, hogy nem lép föl képviselő jelöltül, s így az értesítésben említett levele e nyilatkozattal ellentétben lenne, nem is tekintve, hogy ott nyilvánított nézeteivel a baloldali képviselő homlok egyenest ellentétben áll. Szerk.)“

Erre én másnap a „Századunk“ szerkesztőségének következő cikket nyujtottam át, melynek közlését azonban a nevezett lap oly okokból, melyeket tisztelnem kell, visszautasította. Most tehát én terjesztem azt a t. közönség itélete elé.

Becses lapjának tegnapi számában egy Baranyában kelt (?) tudósítás jelent meg, melynek hangja élénken emlékezteti az embert a Franklin által felhozott ama francia asszonyra, ki midőn hugával összekocczant, csodálkozva mondá: „Én nem tudom, hogy van az, de én magamon kívül senkit sem ismerek, kinek mindig igaza volna.“

A jámbor baranyai tudósító is oly biztos nézeteinek csalhatatlanságáról, hogy minden embert, ki azokat nem osztja egyenesen, „a társaság jobb köreiből kitaszított“-és alávalónak, izgatónak nem állal elmondani és eszé-

be sem jut magának a kérdést föltenni: mikép eshetett az meg természetes uton, hogy az a kerület, melynek mult országgyűlési képviselője gr. Ráday László volt és legujabb időkip a balpárthoz szított, egy kézfordulatra egyetemesen annyira kormánypárti lett, hogy az egész kerületben egy jóra való ember sem találkozónék, ki máskép gondolkodjék?

Én a távolból is nevezhetnék neki férfiakat, kik nemcsak a baranyai jó társaságba való, de akárhol is a világon minden jó társaságnak, jellemöknél, ugy mint értelmiségöknél fogva, diszei lennének s kik azért mégis a tudósító nézetekt épenséggel nem osztják. A név szerint kiemelt Gareis urat én nem ismerem, de mint választott megyei mérnök semmi esetre nem lehet oly egyéniség, ki „egy intelligens körben sem fordulhat meg,“ sőt a közbizalomnál fogva azt kell hinnem, hogy derék, jóra való ember. Ámde hiába, a tudósítónak mindig igaza van és így ama férfiaknak, a társaság jobb köreiből kitaszított embereknek és alávaló izgatónak kell lenniök.

Minthogy azonban erre beszerzendő adatok nyomán bővebben akarok felelni, most a tudósításnak egyedül engem illető részére kívánok rövid megjegyzést tenni és az incriminált levelemet a t. közönség itélete alá bocsátani.

Midőn folyó év elején értésemre esett, hogy a csákvári kerület baloldali választói engem szándékoznak jelőltökül fölléptetni, én e hirre, mely a „Századunk“ január 16-iki számában is közöltetett, hogy a választókat tévedésbe ne ejtsem, ugyancsak a „Századunk“ január 20-iki számában egy nyilatkozatot tettem közzé, a melyben kijelentém, hogy én ez idő szerint a baloldali vezérferfiat, a mennyiben első rendű teendőül a közjogi alap felforgatását tüzték ki célul, ebbeli törekvéseikben nem követhetem; mert habár a XII. törv. czikket sem teljesen kielégítőnek, sem „nyulj-hozzám“ virágnak nem tartom, még sem látom idejénvalónak azt most bolygatni, s célravezetőbbnek tartom az annak idejében tovább fejleszthető közjogi alapon szilárdul megállva, előbb a nemzet benső erősödését a kellő reformok utján esz-

közölni, s csak akkor látni hozzá a nevezett törvény revisiójához, a mikor a tapasztalat amaz alap gyöngéit kimutatta, másfelől a megerősödött nemzet, mint alkudozó fél oly sulyt vehet a mérlegbe, mely kedvezőbb feltételek nyerését biztosíthatja részünkre.

Igy szóltam a csákvári kerület választóinak, üdvösebbnek vélvén e gy kérdésben*) magára hagyni a pártot, mint a párt kedveért elhagyni a hazát.

Pár nappal nyilatkozatom megjelenése után levelet kaptam Siklósról, a baloldal egyik legjelentékenyebb tagjától, mely arra kér fel, hogy nyomassam ki nyilatkozatomat külön, s küldjek neki 100 példányt; mert sokan vannak a kik nézeteimet osztják és akarják e nézeteket tovább terjeszteni. Egyidejűleg ezzel jött hozzám Térey Pál ur azzal a hirrel, hogy a dárdai kerületben, a hol ő fel akar lépni, az én nevemet is emlegetik; de a főbíró Sz. ur révén a „Századunk“-beli nyilatkozatomat, azt azonnal köröztette ugyan, de mégis jobb volna, ha én egy lemondó levelet írnék a kerülethez. Erre én, miután még senki által felszólíttatva nem voltam és így azt sem tudtam, kihez czimezzem levelemet mást nem felelhettem, mint hogy: quod scripsi, scripsi; most újból nyomatik a nyilatkozatom és ha Térey ur elutazása előtt elkészül, akár vele küldök egy csomót. Térey Pál ur lement a kerületbe és a megyei főbíró kíséretében, beutazta nagy diadallal a választókerületet, a mint azt a lapok annak idejében bőven leírták.

Időközben mind több több felülről jöttek nyilatkozatomra a megrendelések, úgy hogy e héten 3-ik külön kiadásban kellett azt kinyomatnom, a miből aztán azt kell következtetnem, de még más jelenségekből is látom, hogy az ellenzék nagy része a nyilatkozatomban kijelölt

*) Igen jól tudom, hogy az ellenfél épen ezt az egyet szeretné a pártok sarkalatos válpontjául tüntetni fel, azt is tudom, hogy ez fogásnak elég ügyes fogás arra nézve; hogy az embereket megfélemlítés által az ellenzék től elidegenítse; de másfelől tény, hogy ma az ellenzék legnagyobb részének esze ágában sincs czéljainak idő előtti erőszakolása által a dolgok fenálló rendét halomra dönteni.

eljárási módot látja célravezetőnek s így semmi kétségem többé, hogy nézetem a jövő országgyűlésen nem fog izoláltan állani. Ha tehát nyilakozatom kiadatásakor abban a hiszembem voltam, hogy nézetemmel egymagam állok és hogy ha képviselőnek megválasztatnám, mint a Mohamed koporsója, ég és föld közt lebegő állapotra jutnék: azóta örömmel kellett tapasztalnom, hogy én csak közönségesen elismert igazságnak voltam kifejezője, és hogy nézetem helyeslőinek száma éppen az ellenzék soraiban legio a neve.

A dolgok ily állása közben vettem a dárдай választó kerület ellenzéki tanácskozmányának levelét, melyben arra szólítanak fel, hogy azon esetre, ha a dárдай kerület képviselőjelöltségét el akarom vállalni, jelenjek meg náluk és tegyem le politikai hitvallásomat. Erre irtam én azt a levelet, melyről a többször hivatolt baranyai tudósításban szó van, s melyet ezennel szerencsém van, a t. közönség elébe terjeszteni, s melyhez semmi több mondani valóm nincsen. Szóljon az maga magáért.

A levél ekkép hangzik:

Tekintetes ur! Tisztelettel meghajolva önöknek bennem helyezett bizalmuk előtt, mely engem egyik legszebb polgári kötelesség teljesítésére hív fel, engedelmet kérek, hogy kifejezhessem önök előtt nézeteimet a képviselőválasztás nagy jelentőségű polgári cselekvénye felett, sebből folyólag az én elhatározásomat.

A polgári szabadság talpköve s egyedüli biztosítéka abban áll, hogy a közügyek terén rólunk, nélkülünk semmi se történhessék, hogy senki valamely polgárra oly kötelességet ne róhasson, melynek megszüntetéséhez a polgárok összességé szavazatával nem járult.

Miután azonban az elv alkalmazásában, a kivitelben lehetetlennek mutatkozik, hogy minden egyes polgár személyesen gyakorolja a törvényalkotás fölséges jogát, jónak látszott úgy segíteni a dolgon, hogy többen egy személyben megegyezvén, azt bízzák meg, hogy mindnyájuk képében — természetesen azok értelmében — gyakorolja ama jogot.

A dolog természete szerint már most, ha nekem valami teendő véghezvitelében emberre van szükségem, én mozgok és látok utána, hogy ha akadna ügyem vitelére alkalmas egyéniség, kit megbizhassak, hogy helyettem érdekeemben cselekedjék; ha megfordítva, az én teendőim végrehajtására valaki magát rábeszélések, vesztegetések útján rám akarja tolni, azonnal gyanu támad lelkemben, ovakodó leszek és dolgomat semmi esetre rá nem bízom, mert nyilván nem az én érdekeemben öröködik, hanem bizonyosan valami saját érdekét akarja az én ügyem vitelének ürtügye alatt előmozdítani.

Ez oly egyszerű igazság, hogy a közönséges életben a legeggyűbb ember is belátja s a szerint cselekszik. Nem úgy az országos ügyekben, ahol fájdalom, épen most kell mindenttt a hazában az ellenkezőt tapasztalni.

Lelke sir az embernek, mikor az ország különböző vidékein folyó választási mozgalmak leírásait olvassa és tapasztalja, mily galád játék üzetik néptünk hiszékenységgel, és mennyire mételezik minden oldalról a nép lelkiületét épen azok, kik az ország javát előmozdítani, s a nép boldogságára közreműködni ígérkeznek.

Én tehát, ki életemet a nép oktatásának és a közsértelmiség emelése általi nemesítésének szenteltem, ki harmincz év óta a tömegek szellemi emelése körül fáradoztam, magamat semmi olyas lépésre nem határozhatom mely által, miután tapasztalat szerint, a ki A-t mond, annak B-t is kell mondania, könnyen oda sodorthatatnám, hogy az általam annyira kárhoztatott eljárást némiképen utánozzam.

Ilyen lépés volna nézetem szerint, a választókerület beutazása, melyre én a mondottaknál fogva semmi esetre sem vállalkozhatom.

Elég időt értem maig a nyilvánosság terén arra nézve, hogy a ki eddigi működésemet figyelemre méltatta, tudhassa, mit várhat tőlem, mit nem; a ki pedig e'őletemet nem ismeri, azt egyszeri találkozás capacitàlni nem fogja.

Én nemcsak szóval vagyok demokrata, hanem egész életirányom szerint, melyet úgy intéztem, hogy ne kénytele-

nittemsem a hatalomkezelők soraiban akár mint parancsoló, akár mint engedelmeskedő tag szerepelni. Érdekem annál fogva minden tekintetben azonos a nép érdekével, de éppen azért semmi ok nem létezik nálam, mely arra indítana, hogy képviselőség megnyeréseért én erőlködjem.

Jól tudom ugyan, mivel tartozom a hazának, tudom, hogy éppen most, midőn a haladás és benső fejlődés kelleire kellend összes erőnket fordítani, az ellenzék erősítése első rendű kötelességünk, nem is vonakodom ebbeli kötelességemnek. ha velem parancsolnak, teljes erőmből eleget tenni; de ha megválasztásom csak az országszerte felkapott kárhuzatos uton kivihető, akkor vissza kell vonulnom oly térről, melyen habárs a legszentebb szándékból is, a cél csak a közerkölcs vesztegetése árán érhető el.

Febr. 12-én 1869.

Ballagi Mór.

1853
1854
1855
1856
1857
1858
1859
1860
1861
1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

Wahlfeld